

о.Анхель Фернандес Артіме
Генеральний Настоятель оо.Салезіян

“Дай мені, пане, тієї води” (Йо. 4, 15)

ПЛЕКАЙМО МИСТЕЦТВО СЛУХАТИ І СУПРОВОДЖУВАТИ

ГАСЛО 2018 і КОМЕНТАР
ДЛЯ САЛЕЗИАНСЬКОЇ РОДИНИ

Переклад з італійської - Юрій Жук

**Провінція Пресвятої Богородиці Помічниці християн
Салезіянське Зромадження, УГКЦ**

Львів – 2018

ДЛЯ ВНУТРІШНЬОГО ВЖИТКУ

Гасло 2018

“Дай мені, пане, тієї води” (Йо. 4, 15)

ПЛЕКАЙМО МИСТЕЦТВО СЛУХАТИ І СУПРОВОДЖУВАТИ

Дорогі брати і сестри всієї світової Салезіянської Родини,

за традицією, наприкінці року, я представляю Гасло нашим сестрам – Дочкам Марії Помічниці християн, і з цього дня воно стає даром для всієї нашої Салезіянської Родини у кожному куточку світу. Завданням Гасла та його коментаря – допомогти виробити одне серце і однаковий погляд на численні ініціативи всіх наших видів діяльності та місії, яку кожен покликаний здійснювати відповідно до свого специфічного харизматичного покликання у різних групах нашої Салезіянської Родини.

Обрана тема є логічним продовженням минулорічних роздумів і пов'язана з майбутньою визначною церковною подією, якою стане XV Загальна звичайна асамблея Синоду Єпископів, скликана Папою Франциском на жовтень 2018 року, провідною темою якої буде: «*Молодь, Віра і Розпізнання Покликання*».

Це тема, яка безпосередньо цікавить серце нашої харизми і яку ми спробуємо підготувати якомога краще, загострюючи нашу чутливість і допомагаючи зрозуміти й пережити належним чином цю важливу подію церковного життя багатьом мирянам і молодим особам. Завдяки цьому Синоду «Церква вирішила зосередити увагу на тому, як супроводжувати молодь на шляху до розпізнання і прийняття покликання до любові та повноти життя, а також попросити саму молодь допомогти їй визначити найбільш ефективні на сьогодні способи звіщення Доброї Новини»¹.

Гасло, яке я вам представляю цього року, пропонується як допомога, щоб у всіх наших структурах і осередках у світі ми як Салезіянська Родина змогли досягнути цілі, поставленої Підготовчим документом Синоду.

Обрана тема, яку я вважаю простою і безпосередньою, містить два життєво важливі елементи для сучасного світу: вміння слухати і особистий супровід. Для висвітлення цих двох аспектів я пропоную вам прекрасну євангельську ікону, над якою ми й будемо роздумувати: Ісус і Самарянка².

¹ СИНОД ЄПИСКОПІВ. XV ЗАГАЛЬНА ЗВИЧАЙНА АСАМБЛЕЯ, *Молодь, Віра і Розпізнання Покликання. Підготовчий документ*, Elle Di Ci, Турин 2017, с. 22-23. (Далі DP).

² Йо. 4.

У цьому фрагменті, незважаючи на наявність етнічних відмінностей і релігійних протистоянь, відбувається зустріч на найглибшому рівні особистості, яка провокує радикальні переміни в житті.

Я запрошую вас прийняти це Гасло з щорічною позитивною відкритістю і скористатися тим, що може стати вам у нагоді відповідно до різних душпастирських обставин, в яких ми працюємо.

Можу запевнити вас, що за сотні зустрічей, які я провів за ці чотири роки з молоддю п'яти континентів, у мене дозріла впевненість, що у домах і структурах, якими керують групи Салезіянської Родини, перебувають тисячі добрих молодих осіб, які відкриті на життя і прагнуть отримати належне виховання. Це молодь, яка постійно перебуває у пошуках. Більшість з них мають велике і щедre серце й всі вони прагнуть послужити іншим, зробити щось для інших, допомогти і стати даром для них.

Це молодь, яка просить нас допомогти, щоб мати можливість продовжувати зростати і дозрівати у своїй вірі. Є й такі, які не просять прямо про допомогу, але відчують величезну потребу в особистій зустрічі, щоб їх вислухали.

Чимало й таких, які готові пройти особистий і спільнотний шлях розпізнання та супроводу.

Тому у мене виникає запитання: а чого ми чекаємо? Чому ми не вирішуємо бути більш відкритими на супровід всієї нашої молоді у тому, що є важливим для її життя? Що нас стримує? Для чого «займатися» або «витрачати час» на інші речі, якщо це справжній виховний і евангелізаційний пріоритет?

Мої дорогі брати і сестри, ми зробимо величезні кроки вперед у той день, коли дійсно переконаємося у тому, що більш важливим за те, що ми робимо, є те, що ми є, і те, ким ми є. Набагато важливішою за речі і діяльність, які ми пропонуємо підліткам, молоді та їхнім родинам, є наша присутність, наше слухання і наша відкритість на діалог. Сам це залишає «сліди життя» назавжди. І воно залишає їх у молоді та родинах.

Все це лягло в основу і стало справжньою та глибокою мотивацією для вибору Гасла на цей рік.

I. ЗУСТРІЧ, ЯКА НЕ ЗАЛИШИТЬ БАЙДУЖИМ: «Слухати»

Я запрошую вас вже відтепер до спокійного і вдумливого читання євангельського епізоду, відомого під назвою «Зустріч Ісуса з Самарянкою»³. Ця ікона допоможе нам зрозуміти, як Господь встановлює зв'язок з нею, і які наслідки для життя цієї жінки провокує зустріч з Ним.

Надходить же жінка з Самарії води взяти. Ісус до неї каже: «Дай мені напитися.» Учні ж його пішли були до міста харчів купити. Отож каже до нього жінка самарянка: «Юдей еси, а просиши напитися в мене, жінки самарянки?» (Йо. 4, 7-9).

Ісус Христос і безіменна самарянка представляють два різних народи, які впродовж тривалого часу протистояли між собою і вважали один одного далекими від старої віри Ізраїлю. Ми можемо спокійно сказати, що їхні родини вважалися ворожими з суспільної, релігійної і політичної точки зору. Не тому, що ці народи різні, а якраз через те, що вони дуже схожі і, разом з тим, стоять по різні сторони барикад: кожен з цих народів вважає себе істинним піклувальником і хоронителем справжньої віри давнього Ізраїлю. І ці два народи вважали один одного самозванцями.

Ось головні дійові особи:

Одна жінка самарянка, яка приходить до криниці і без жодної тіні сумніву розпізнає походження Ісуса Христа. Він є юдеєм, оскільки має специфічний тип одягу. Для жінки самарянки він чужинець: він спраглий, у нього немає відра, а сама криниця досить глибока, тож він не може набрати води. З іншого боку, перед цією жінкою не просто чужинець, а, з релігійної точки зору, «ворог».

Водночас з тим ця жінка (що можна зрозуміти на основі цілого епізоду) є позначеною особою, м'яко кажучи, у неї сумнівна репутація і «нерегулярна» життєва ситуація. Можна зрозуміти, що йдеться про жінку, яка з емоційної точки зору почувається жертвою відкинення.

Окрім того, між Ісусом Христом і жінкою самарянкою наявні сильні етнічні та релігійні упередження: відповідно до звичаїв того часу, Ісус поводить себе недостойно і обурливо, оскільки просить води у цієї жінки.

Цілком слушно припустити, що ця жінка почувається досить впевнено у Його присутності, адже Він не є її односельчанином і не знає про її «життєві невдачі». Окрім того, вона представляє споріднену – хоча і єретичну – релігійну групу. Ісус не мав можливості поспілкуватися з головними ізра-

³ Йо. 4, 3-42.

їльтянами-самарянами її спільноти, тож вона могла не боятися і не переживати.

На основі такої ситуації ми можемо виділити декілька дуже цікавих для нас елементів: зустріч відбувається у невідомому місці і на відкритому місці, біля криниці, яка знаходиться посеред сільської місцевості і перетворюється на місце *зустрічі з Богом*.

Ісус як справжній протагоніст і перший суб'єкт зустрічі, слухання і початкового діалогу «планує» стратегію цієї зустрічі, починаючи зі **слухання** іншої особи та її ситуації, про яку Він здогадується.

Приклад Господа є надзвичайно актуальним для нас.

→ *Слухання, яке є ПРИЙНЯТТЯМ і ОСОБИСТОЮ ЗУСТРІЧЧЮ*

СЛУХАННЯ завжди є мистецтвом. «Потребуємо вправлятися в мистецтві слухати, що є більшим, ніж уміння просто чути. Слухання – це передусім здатність серця, що уможливорює близькість, без якої немає справжньої духовної зустрічі»⁴. Саме тому дар слова, особливо в особистих взаємовідносинах, має мати відповідник у «мудрості слухання».

Відправною точкою цього слухання, такого важливого для нашої місії Салезіянської Родини, повинна бути *зустріч*, яка стає можливістю людських взаємин, пережитих у повноті свободи, «з повагою і співчуттям, щоб наша близькість водночас зцілювала, звільняла і заохочувала дозрівати в християнському житті»⁵.

У стосунках з підлітками і молодими особами, з нашими вихованцями та їхніми родинами справжнє слухання має враховувати кілька важливих моментів:

- ▶ Сприяти *відкритості* на іншого: відкритість всієї нашої особи, оскільки хоча ми й слухаємо вухами, але за умови справжнього слухання ми можемо слухати також очима, розумом, серцем і всією нашою сутністю.
- ▶ Повністю приділити *увагу* тому, що особа говорить, і максимально активно пробувати зрозуміти те, що вона хоче сказати, враховуючи, що основою нашого слухання має бути глибока повага до іншої особи.
- ▶ Супроводжувати з *щирим зацікавленням* особу, незалежно від її віку, на шляху до того, що вона шукає і очікує від себе, з правдивою

⁴ Evangelii Gaudium (EG), 171.

⁵ EG, 169.

емпатією, яка є повною протилежністю холодної і формальної ввічливості. Йдеться про те, щоб ідентифікуватися і йти вперед з іншою особою.

► Відкласти в сторону власне світобачення, щоб максимально *наблизитися* до світу іншої особи; вміти супроводжувати, не втручаючись в особисте життя.

► Слухання, коротко кажучи, є мистецтвом, яке вимагає *постійної уваги* до особи, її проблем і слабкостей, її радості, страждань і очікувань. Ми ж не обмежуємося тим, щоб щось почути – ми слухаємо когось. Цією постійною увагою пронизані євангельські сторінки, які розповідають про зустрічі Ісуса Христа з іншими особами.

► Коли йдеться про особистий духовний супровід, слухання перевершує психологічний вимір і входить у *духовний і релігійний вимір*, оскільки воно провадить стежками очікування на Когось.

► Окрім того, потрібна *своєрідна внутрішня тиша*, вихідною точкою якої є прийняття осіб такими, якими вони є, з тими ситуаціями, в яких вони перебувають.

► Наш погляд вихователів, звернений в особливий спосіб на молоді і на життя родин, запевняє нас в тому, що у кожному серці⁶ дуже багато позитиву, аспекти якого необхідно виявити. Тому слухання має стати для нас чимось більшим, ніж терпеливе вислуховування інших. Це має стати способом глибокого розуміння того, що особа каже, і того, чому вона це каже. Це приділення уваги тому, що дійсно цікавить іншого: підлітків, молоді та родини.

Слухання має вести нас до належного розуміння потреб сучасної молоді, а деколи – і потреб її батьків або ж осіб, з якими ми контактуємо у душпастирському середовищі. Справді, у більшості випадків молоді особи, їхні батьки або всі вони разом не наближаються до нас з метою отримання супроводу. Навпаки, часто вони керуються певними *потребами, сумнівами, проблемами, нагальною необхідністю, труднощами, конфліктами, напруженістю, рішеннями, які необхідно прийняти, або ж проблематичними ситуаціями, які необхідно вирішити.*

⁶ «У кожній молодій особі ... є щось, відкрите на добро, тому першим обов'язком вихователя є віднайти цю точку, цю чутливу струну серця». Пор. МВ V, 367 і 266, цит. у ГК 23, N.º 151..

Завдяки нашій формації вихователів і євангелізаторів ми прекрасно знаємо, що вони частіше пробуватимуть наблизитися до нас, якщо ми самі продемонструємо певний жест наближення, якщо виявимо справжню зацікавленість ними; якщо будемо виходити їм назустріч, якщо покажемо нашу відкритість. Ця ж молодь, яка є дитиною «наукової» культури, в якій переважає техніка та її світ можливостей і яка належить до гіперзв'язаного покоління, відчуває «потребу в ключових особах, які є близькими, вірогідними, послідовними і щирими, а також у місцях чи нагодах, які дозволяють випробувати свої вміння будувати взаємовідносини з іншими (дорослими або ж однолітками) та знайти вирішення проблеми афективних динамік. Молодь шукає осіб, які зможуть гармонійно співпрацювати з ними і запропонувати підтримку, підбадьорити і допомогти в усвідомленні меж, не зловживаючи власними судженнями»⁷.

Саме це є причиною того, що деколи такі випадкові зустрічі та розмови можуть «відкрити двері» до більш глибокого шляху зросту...

Саме так сталося під час зустрічі Ісуса Христа з жінкою, яка просто прийшла до криниці, щоб набрати воду.

Не претендуючи на те, щоб пропонувати вам техніки слухання, я б хотів підкреслити, що прагнення плекати більш відповідний для справжнього слухання підхід передбачає уважність до наступних аспектів:

- ✓ Не поспішати говорити, даючи іншій особі можливість висловитися.
- ✓ Вважати, щоб не перебивати постійно розмову.
- ✓ Не реагувати імпульсивно на певні розбіжності.
- ✓ Не економити на увазі до особи, яку ми слухаємо.
- ✓ Не забувати, що всі прагнуть бути вислуханими.

Також в моменти слухання важливо:

- Дати особі можливість висловити все те, що накопичилося у ній і, можливо, є для неї певним тягарем або переживанням.
- Ставити доречні запитання і уникати тих питань, яку можуть викликати недовіру або спротив.
- Спокійно реагувати на мовчання, залишаючи час для роздумів, який не треба заповнювати порадами чи поверховими питаннями, оскільки моменти тиші можуть дозволити іншій особі почуватися спокійно і мати можливість роздумати над тим, що вона слухає.

⁷ DP, с. 33.

- Діяти так, щоб була можливість «зрозуміти почуття», яке є надзвичайно важливою частиною будь-якого спілкування.
- Уникати балакучості, зайвих слів і пропозицій негайного вирішення проблеми. Не треба забувати, що для важливих рішень потрібен час і відповідний процес.

На завершення цієї частини, присвяченої слуханню, наведу один епізод з життя отця Боско. Немає жодних сумнівів, що термінологія, яку ми використовуємо для означення слухання (розпізнання і супроводу), має суттєві відмінності з культурним і релігійним контекстом часів отця Боско. Проте мені здається надзвичайно гарним наступне свідчення, яке допомагає нам зрозуміти, як його дітлахи та всі інші особи почувалися прийнятими і вислуханими ним:

«Попри всі свої численні і важкі обов'язки, він завжди був готовий прийняти у своїй кімнаті з батьківським серцем тих молодих осіб, які просили про особливу аудієнцію. Більш того, він прагнув, щоб до нього ставилися з максимальною фамільярністю і ніколи не скаржився на необачність співрозмовників... він лишав кожному повну свободу ставити запитання, висловлювати сумніви, захищатися чи виправдовуватися...

Він приймав хлопців з тією ж повагою, з якою ставився до поважних вельмож. Він пропонував сісти на диван, а сам сидів за столом, після чого уважно вислуховував те, що вони говорили так, ніби це були найважливіші на даний момент речі»⁸.

II. ЗУСТРІЧ, ЯКА ЗМУШУЄ ОСОБУ ЙТИ ВПЕРЕД: “Розпізнати”

Продовжуючи читання фрагмента про зустріч Ісуса Христа з Самарянкою, який веде нас цим шляхом слухання, розпізнання і супроводу, ми натрапляємо на наступні рядки:

Ісус у відповідь сказав до неї: «Була б ти відала про дар Божий, і хто той, що каже тобі: Дай мені напитися, то попросила б сама в нього, а він дав би тобі води живої». Мовить до нього жінка: «Ти й зачерпнути не маєш чим, пане, а й криниця глибока, - то звідкіля б у тебе вода жива? (...)». А Ісус їй у відповідь: «Кожен, хто оту воду п'є, знову захоче пити. Той же, хто нап'ється води, якої дам йому я, - не

⁸ MB VI, 438-439.

матиме спраги повіки. (...)». Говорить до нього жінка: «То дай мені, пане, тієї води, щоб не мала я більше вже спраги» (Йо. 4, 10-15).

* Ісус, як вчитель мудрості і вправний співрозмовник, використовує всі можливості слова – розмова і жести, – щоб зустрітися з особою.

✓ Він задає питання, діалогує, пояснює, розповідає, приділяє увагу, щоб краще познайомитись з співрозмовником, підказує, стверджує і провокує реакцію.

✓ Ісус пояснює незнайомій самарянці, що Він розуміє її ситуації набагато краще, ніж вона могла б собі уявити, і Він відчуває біль і страждання, які вона в тій чи іншій мірі переживає.

✓ Він ставить жінку перед обличчям її реальної ситуації та її ухильних відповідей; і навіть перед обличчям її найбільш прихованої істини – про це йдеться згодом – «Нема в мене чоловіка».

✓ Разом з тим Він допомагає їй відчути свою співчутливу емпатію.

✓ Ісус не зневірюється і не поступається перед початковим спротивом.

✓ Діалог допомагає з'ясувати неоднозначності, показатися справжнім; загадкові і провокуючі відповіді сприяють близькості з жінкою, яка довіряє, відчуває подив і справді бажає того, що може покращити її життя.

* Ісус, бажаючи блага іншої особи, – своєї співрозмовниці, – встановлює особисті відносини замість того, щоб виносити моральний засуд, висловлювати несхвалення чи докір.

✓ Замість звинувачення Він діалогує і пропонує.

✓ Його мова, Його слова звернені до серця тих, з ким Він розмовляє.

✓ Під час діалогу (конкретно у цьому випадку з жінкою самарянкою) Він поводить себе спокійно, без поспіху і не представляючись як той, хто може змінити її життя, щоб поступово зацікавити її доступом до джерела води, яка обіцяє особливе, інше і краще життя.

* Ісус, як експерт Людяності, показує себе уважним і зацікавленим внутрішнім життям співрозмовників, Він читає в їхніх серцях, аналізує їх та робить належну інтерпретацію.

→ Віра і покликання до радості любові

Господь і в наші дні, як тоді з Самарянкою, заворожує багатьох молодих осіб, і це захоплення міцно пов'язане з вірою та закликком, який Бог скеровує кожному своєму сину і кожній своїй доньці: сприймати життя як покликання до радості любові.

Віра уможлиблює те, що молодь почувається захопленою способом бачити, приймати і будувати взаємовідносини та жити, як Ісус Христос. Віра наповнює їхнє життя. Як любить повторювати Папа Франциск: «Віра не є притулком для несміливих людей»⁹.

І для нас, осіб, які живляться водою з джерела, яке витікає з салезіянської харизми, народженої Святим Духом через отця Боско, ця пропозиція віри в якості відправного пункту для будь-якого розпізнання базується на одному лише переконанні: *ми справді віримо, що Бог любить нас і любить молодь, ми віримо, що наш Господь Ісус Христос прагне розділити з ними своє Життя, і віримо, що Святий Дух присутній у молоді і діє в кожній молодій особі*¹⁰.

Світло віри послідовно дозріє в житті молодих осіб, які “дозволяють Богу доторкнутися до себе”, дає їм змогу усвідомити «захоплюючий Божий задум любові щодо кожного з них»¹¹ і таким чином вони зрозуміють, що «покликання до радості любові є головним закликком, який Бог помістив у серце кожної людини, щоб її життя дало рясний плід»¹².

Цей шлях потребує особливої відкритості до голосу Святого Духа в діалозі зі Словом Божим у тому найбільш інтимному та священному місці людської особи, яким є сумління.

Ми повинні враховувати з виховним і душпастирським поглядом, що молодь, чоловік з дружиною у своєму подружньому зв'язку або цілі родини нерідко вирішують йти цим шляхом, відчуваючи спрагу, зумовлену певними життєвими ситуаціями.

- Ситуації, які змушують особу, молодь, подружжя чи когось з членів родини відчутти необхідність надати своєму життю глибокого сенсу, зокрема з точки зору віри. Деколи це стається тому, що особа переживає ситуацію, в якій всією своєю сутністю усвідомлює, що певні речі не функціонують, що все має бути інакше.

⁹ *Lumen Fidei (LF)*, 53.

¹⁰ Пор. ГК 23, 95.

¹¹ ДР, с. 42.

¹² Там само.

■ Моменти, коли особа не відчувається добре, коли бракує внутрішнього спокою і неможливо віднайти сенс того, чим вона живе, коли йдеться про певне «ми» у подружжі чи в родині. Така ситуація конкретно проявляється у «екзистенціальній пустоті», яка часто зумовлює особистісну дезорієнтацію, погане самопочуття, смуток і втрату надії.

■ Окрім того необхідно враховувати, що у певних типах суспільства ми живемо і змушені жити настільки зосередженими на зовнішніх аспектах, ніби ми знаходимося на вітрині, з якої продається ідея про те, що не існує місця для обмежень чи недоліків, де немає права постаріти чи навіть подорослішати, оскільки це свідчить про «поганий смак». Зараз як ніколи потрібне певне виховання, особистий і спільнотний шлях, слухання та діалог, які сприятимуть розвитку глибокого і внутрішнього виміру життя.

→ *Дар розпізнання*

Все, що було сказано дотепер, підтверджує намір Церкви щодо майбутнього Синоду: наголосити «на прагненні зустріти, супроводжувати і подбати про кожну молоду особу, не оминувши увагою нікого» і «не піддавати молодь на випробування самотністю та вигнанням, яким піддає їх світ»¹³. Це дає можливість наголосити на тому, наскільки важливим разом зі слуханням є дар розпізнання. У церковній традиції це використовувалося у багатьох різноманітних ситуаціях: розпізнання знаків часу, розпізнання способів моральної поведінки, духовне розпізнання (коли йдеться про пошуки шляхів повноти християнського життя), розпізнання особистого покликання або життєвого вибору.

У будь-якому випадку діалог з Господом і слухання голосу Святого Духа завжди є суттєвими елементами, оскільки, як вже було сказано, ми повинні усвідомлювати, що «особа Ісуса Христа і проголошена Ним Добра Новина продовжують захоплювати багатьох молодих осіб»¹⁴.

Для чого пропонувати або розвивати програми розпізнання для тих, хто *свобідно* дає Богу можливість звернутися до себе? Та просто тому, що ми визнаємо, що Святий Дух промовляє і діє у кожній особі через події її життя та життя інших осіб. Він промовляє також і через численні опосередкування, але факти, досвід, події та обставини можуть залишатися нікими або двозначними, оскільки вони завжди виступають об'єктом різних суб'єктивних інтерпретацій. Правильно зрозуміти їх – це один з плодів шляху розпізнання.

¹³ DP, с. 39.

¹⁴ DP, с. 36.

Папа Франциск у *Evangelii Gaudium* пропонує нам три ключі для розпізнання, включаючи вивчення *знаків часу*, про що вже говорив свого часу Папа Павло VI¹⁵. Цими трьома ключами або критеріями є: розпізнання, інтерпретація і вибір.

- РОЗПІЗНАННЯ¹⁶ в світлі Святого Духа

✓ Для отримання ясності в моменти спадів чи підйомів життя; в той час, коли ми переживаємо внутрішню боротьбу.

✓ Для розкриття всього того емоційного багатства, яке є в особі, щоб назвати по імені те, що знаходиться в нас самих.

✓ Для вловлення «смаку», який відповідає або суперечить тому, що я відчуваю у своїх глибинах.

✓ Все це, в світлі Божого слова, спонукає до роздумів. І в центрі всього є вміння слухати та емоційний світ особи, без жодного страху тиші.

✓ Як підсумок, це все є частиною особистого зросту.

- ІНТЕРПРЕТАЦІЯ¹⁷

✓ Зрозуміти, до чого Святий Дух кличе через те, що стимулює в кожній особі.

✓ Інтерпретувати обставини і себе – це дуже делікатна справа, яка потребує терпіння, уваги і своєрідного засвоєння. Необхідно усвідомлювати, що є певні суспільні та психологічні обумовленості.

✓ Необхідно враховувати реальність і, разом з тим, не задовольнятися мінімумом, не брати те, що найлегше. Необхідно усвідомити свої дари та можливості.

✓ Вочевидь, цей процес інтерпретації не може проходити в одному вірянину, одному християнину:

- Без справжнього діалогу з Господом (як діалог самарянки з Христом).
- Якщо ми не задіємо всі можливості особи (щоб події не здавалися байдужими, щоб наше серце реагувало, як серце самарянки).
- Без допомоги особи, яка є експертом в слуханні Духа (у даному фрагменті це був сам Ісус).

¹⁵ ПАВЛО VI, Енцикліка *Ecclesiam suam* (6 серпня 1964), 19: AAS 56 (1964), 632, цит. у EG, 51.

¹⁶ Пор. DP, с. 45-46.

¹⁷ Пор. DP, с. 46-47.

- ВИБІР¹⁸

Таким чином ми досягаємо пункту, коли конкретна людина, молода особа, подружня пара або родина (якщо розпізнання відбувається у родинному контексті) має прийняти рішення, задіявши справжню свободу і особисту або спільнотну відповідальність, в залежності від випадку.

Самарянка мала обрати чи проігнорувати Ісуса і продовжувати жити, наче ця зустріч для неї нічого не означала, чи дозволити Йому здивувати себе і настільки проникнутися ситуацією, щоб потім закликати своїх односельчан, адже цій особі вдалося осягнути глибину її внутрішнього світу.

✓ Вибір, який робиться в світлі Святого Духа, часто дає особі свободу і разом з тим вимагає послідовності життя.

✓ Саме тому можна стверджувати, що сприяння особам і, особливо, молоді у прийнятті життєво важливих рішень, які будуть по-справжньому вільними і відповідальними, становить остаточну мету кожного серйозного процесу на шляху віри і особистого зросту (і в будь-якому душпастирстві покликання, яким би воно не було).

Як каже Папа Франциск, розпізнання є «головним засобом, який дозволяє зберегти недоторканий простір свідомості, запобігаючи спробам підмінити її собою»¹⁹, наслідуючи приклад Ісуса Христа, який впродовж діалогу з самарянкою супроводжує її на шляху до правди та глибини її особистого життя.

III. ЗУСТРІЧ, ЯКА ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ: “Супроводжувати”

Тоді надійшли його учні і дивувалися, що розмовляє він з жінкою. Не спитав, однак, ані один: «Чого хочеш від неї, або: Чому розмовляєш із нею». Жінка ж покинула свій глечик, побігла в місто та й каже людям: «Ідіть-но і подивіться на чоловіка, що сказав мені все, що я робила. Чи, бува, не Христос він?» І вийшли з міста й подалися до нього (...).

Численні ж самаряни з того міста увірували в нього з-за слів жінки, яка посвідчила: «Сказав мені все, що я робила». Тож, коли

¹⁸ Пор. ДР, с. 47-48

¹⁹ *Amoris Laetitia* (AL), 37

прийшли до нього самаряни, то просили, щоб лишився в них. Він і лишився на два дні там. Та й багато більше увірували з-за його слова. Жінці ж вони сказали: «Віруємо не з-за самого твого оповідання – самі бо чули й знаємо, що насправду він – світу Спаситель». (Йо. 4, 27-30, 39-42).

- ◆ Самарянка постає у євангельському уривку як “одна жінка з Самарії” і покидає цю сцену, пізнавши особисто джерело живої води настільки, що біжить сповістити про це своїм знайомим і, завдяки її свідченню, багато хто наблизився до Христа.

- ◆ Залишивши глечик, жінка біжить до свого міста, щоб поговорити з близькими про цю особу. Вона ставить важливе запитання: «Чи це не може бути той, на кого Ізраїль так давно очікує?».

- ◆ Так само з контексту можна зрозуміти, що Ісус пояснив своїм учням, що Він чинить волю свого Отця, волю, яка є Життям його життя і яку Він прагне передати іншим.

- ◆ Ісус пропонує тим, кого зустрічає, як і в цьому випадку з самарянкою, не стільки розширення свідомості і знань, скільки можливість зросту і зміни життя. Та ж “криниця Якова”, символ мудрості, отриманої з Закону, втрачає свою цінність, оскільки її заміняє жива вода.

- ◆ Образ Бога, який створюється під час зустрічі з Христом, це не образ безпристрасного, далекого і по-філософськи холодного бога. Навпаки, Ісус об’являє Бога, який дарує життя, якого можна назвати Отцем, який не дозволяє себе обмежувати в чомусь, контролювати чи володіти собою, адже Він є Духом (Духом і Правдою).

- ◆ Завершення зустрічі виходить за межі того, на що очікуєш у нормальній розв’язці: жінка мала повернутися до звичного способу життя з повним глеком води. Натомість вона лишає пустий глечик, щоб покликати односельчан, і це свідчить про певне здобуття, а не втрату.

→ Як Ісус ... супроводжуючи

Дуже багато біблійних епізодів є в першу чергу розповідями про супро-

від, який Бог забезпечує своєму народу впродовж всієї його історії.

На межі двох Завітів Іван Хреститель показаний першим духовним провідником Євангелій: ще до Христа Іван зміг дати свідчення і підготувати шлях завдяки тому, що Бог промовив до його серця.

Сам Христос у багатьох епізодах Нового Завіту наближається і супроводжує інших, щоб розповісти про себе і особисто зустрітися з іншими людьми того часу.

Зустріч Господа з Самарянкою демонструє, яким чином Святий Дух може діяти у серці кожного чоловіка і кожної жінки, у тому людському серці, яке через слабкість і гріх часто відчувається розгубленим і привабленим різними закликами і пропозиціями, які нерідко суперечать одна одній²⁰.

Перед обличчям цієї людської дійсності особистий супровід виступає ефективним засобом християнської духовної традиції, забезпечуючи віруючих інструментами і ресурсами, які дають їм змогу розпізнати присутність Господа, Його інтерпеляції та заклики.

Як можна визначити супровід? «Це форма постійного діалогу між товаришами, щоб Прийняти Життя, супроводжуючи на життєвому шляху»²¹; діалогу, який ставить за остаточну мету сприяння взаєминам між особою і Господом, допомагаючи долати можливі перешкоди.

Згідно з прикладом Ісуса, під час кожної зустрічі у будь-якому досвіді супроводу потрібні:

- ✓ Приязний погляд, як в Ісуса під час покликання дванадцяти апостолів²².
- ✓ Авторитетні слова, як промова Ісуса в синагозі Капернауму²³.
- ✓ Вміння наблизитися до особи, як під час зустрічі Ісуса та самарянки²⁴.
- ✓ Рішення йти поруч, стати супутником в цій подорожі, як Ісус з учнями з Емаусу²⁵.

²⁰ Пор. ДР, с. 50

²¹ L. ARRIETA, *Aquel que acompaña sale al encuentro y regala preguntas de vida para andar el camino (Apuntes provisionales)*. Simposio CSEE, Барселона, 2017, 11. Див. також П. ЧАВЕС ВІЛЛАНУЕВА, Лист Генерального Настоятеля. «Ходіть та подивіться» (Йо. 1,39). *Необхідність скликати*, у АСГ 409 (2011), с. 33-36; М. А. ГАРСІЯ, *Особистий супровід у салезіянській виховно-душпастирській пропозиції*, сс. 261-282, у Ф. АТТАРД - М. А. ГАРСІЯ, *Духовний супровід*, Elle Di Ci, Турин 2014, 349.

²² Йо. 1, 35-51.

²³ Лк. 4, 32.

²⁴ Йо. 4, 3-34; 39-42.

²⁵ Лк. 24, 13-35.

Для нас супровід підлітків і молоді, їхніх родин і дорослих назагал передбачає такі елементи:

► Знати шлях, яким йде інша особа, чого вона досягнула і куди прямує, щоб могли йти разом з нею.

► Забезпечити **зустріч**, як можливість людських і гуманізуючих, а не утилітарних відносин. Ми всі чудово знаємо про важливість зустрічі у салезіанській педагогіці, в центрі якої перебуває особа, особистих взаємовідносин, які базуються на взаємному знайомстві, прагненні подбати про іншого, розумінні, емпатії і довірі. І ми знаємо, що в цьому аспекті отець Боско був надзвичайним і незрівнянним експертом.

► Підхід **слухання** (ще раз згадаємо про мистецтво вміти слухати!), що уможливорює пізнання і розуміння дійсності іншої особи, її шляху, болісних ситуацій, браку надії, втоми чи її пошуків, а також мрій, прагнень й ідеалів, які приховані у її серці.

► Завжди йдеться про **зустріч-посередництво**, адже справжнім Провідником є Святий Дух. Про це рішуче говорить містик святий Іван від Хреста, який писав: «Нехай ті особи, які провадять душі, завжди пам'ятають, що головною діючою особою, провідником і рушієм душ у цьому світі є не вони, а Святий Дух, який ніколи не забуває дбати про них»²⁶. І все це тому, що ми маємо постійно наголошувати на тому, що супутником на шляху всієї нашої виховно-душпастирської та евангелізаційної діяльності є Святий Дух.

► Провідник і супутник має бути **свідком і вісником** дії Святого Духа у супроводжуваній особі, але все це він має робити помірковано, будучи поруч, обмежуючись відповідним простором і не претендуючи на щось більше. В дійсності, духовний провідник формується *в установчому досвіді бути першим зустрівшим Його*. Це зрозуміло, явно і радикально, оскільки «справжнім вихователем віри є той, хто в певну мить повинен відійти в сторону, щоб створити те “пусте місце”, яке може зайняти лише Господь»²⁷, щоб уможливити те, що плодом і результатом цього супроводу стали справжні взаємовідносини або зустріч супроводжуваної молоді з Богом.

²⁶ ІВАН ВІД ХРЕСТА, *Fiamma viva d'amore* 3,46 у Ф. АТТАРД - М. А. ГАРСІЯ, *Духовний супровід*, Elle Di Ci, Турин 2014, 268.

²⁷ R. SALA, *Душпастирство молоді, Евангелізація та виховання молоді*, LAS, Рим 2017, с. 391.

➤ Щоб відкрити для себе, як Бог об'являється у нашому житті, дивуючись тому, що **Він зустрів нас**.

➤ Свідомі того, що **ініціатива завжди належить Богу**; за нами – відповідальність і свобода.

→ **Отець Боско – вихователь і духовний провідник молоді**²⁸

Говорити про отця Боско як про вихователя означає наголосити на усвідомленні наявного міцного зв'язку між його виховною місією, супроводом молоді та значенням, якого це набуває для її формації.

Щоб зберегти лаконічність і підкреслити лише суттєві аспекти, я наголошу на деяких елементах, які вважаю дуже цінними.

✓ Отець Боско був євангелізатором-вихователем, який з неймовірною завбачливістю подбав про створення привабливого виховного середовища, збагаченого виховними пропозиціями та людськими взаємовідносинами. Отець Боско ніколи не відмовлявся від поступових конкретних кроків у християнському вихованні своєї молоді.

✓ Для нас отець Боско є геніальним провідником своєї молоді, оскільки він не обмежувався особистим діалогом чи служінням Таїнства примирення (яке тоді просто називали сповіддю), а дивився на все з перспективи єдності з іншими елементами виховної діяльності і різних моментів повсякденного життя.

✓ Стиль отця Боско передбачає, що провідник і супроводжувана особа *не обмежуються зустрічами* на основі пунктуальних графіків чи у встановлений заздалегідь час, а щодня разом проводять час у різних середовищах, місцях відпочинку, моментах праці, молитви і розваг.

✓ Це дозволяє припустити легке формування *взаємної обізнаності, довіри і навіть дружби*; це сприяє зародженню впевненості і готовності дозволити іншій особі вести себе.

²⁸ Пропоную вам звернутися до багатой і вичерпної наявної салезіянської літератури; особливо наголошую на: А. ДЖИРАУДО, *Духовний супровід святого Івана Боско*, у Ф. АГТАРД - М. А. ГАРСІЯ, *Духовний супровід*, Elle Di Ci, Турин 2014, сс. 148-172; П. ЧАВЕС ВІЛЛАНУЕВА, Лист Генерального Настоятеля, "Ходить та подивіться" (Йо. 1, 39). Необхідність скликати. о.с., сс. 9-16; Х. Е. ВЕККІ, *Салезіянська Духовність*. Elle Di Ci, Турин, сс. 22-36, 117-124, 173-174; ВІДДІЛ САЛЕЗІЯНСЬКОГО ДУШПАСТИРСТВА МОЛОДІ, *Салезіянське душпастирство молоді. Довідковий матеріал*, Рим 2014, 3 вид., сс. 24-25, 78-103, 114-117; Е. ALBURQUERQUE (COORD.), *Espiritualidad Salesiana. 40 palabras clave*, CCS, Мадрид, 77-82.

✓ В отця Боско духовне батьківство є наслідком і зрілим плодом виховного батьківства, з яким його молодь зустрічалася щодня. Це батьківство прекрасно описано наступними словами: «Для кожної окремої дитини отець Боско, сповідник і духовний провідник, був тим, хто з любов'ю прийняв її, підтримував, вчив, виховував і заохочував викладатися по максимуму можливостей у спільноті і щоденній праці. Поруч з нею були асистенти, вихователі і молоді друзі, з якими можна було розділити ті ж самі етичні напруженості та духовні цінності завдяки стимулюючому і плідному діалогічному взаємному обміну»²⁹.

Підсумовуючи, приязний тон і створення атмосфери довіри та симпатії були для отця Боско основоположними умовами його виховного методу.

✓ Отець Боско завжди і в кожному мить є вихователем, який не тільки забезпечує своїх дітей їжею, навчанням і здоровими умовами. Його виховна праця завжди спрямована на християнське виховання його молоді. Саме тому ми можемо говорити про те, що «духовний супровід на шляху до християнської досконалості є суттєвою і необхідною частиною салезіанської педагогіки»³⁰.

✓ Надзвичайно важливо знати, що для супроводу отець Боско не встановлював з дітьми ті ж самі шаблонні взаємовідносини і зв'язки, а робив це з «різними відтінками і градацією». Не можна було ставитися однаково до дітей, яких він бачив лише у вихідні в Ораторії чи під час сповіді, тих, які постійно проживали у Вальдокко, і тих, які в питанні покликання демонстрували особливу чутливість і готовність.

✓ Рисою, яка має бути «дуже наша» (оскільки це була риса отця Боско), є *постійний рух в напрямку побудови спільноти життя*, в якій щиросердечні зустрічі, постійна присутність і емпатична близькість вихователів (що типово для салезіанської асистенції), породжуючи довіру і дружбу, стають звичними для цієї спільноти підлітків, молоді і дорослих.

Метою, до якої він завжди йшов, в міру можливості, було «здобуття серцець». Це дивовижно! Особливо, якщо задуматися, що це може означати для справжнього вихователя і євангелізатора!

²⁹ А. ДЖИРАУДО, *о.с.*, с. 149.

³⁰ Там само

✓ Ми також знаємо, що для отця Боско якість *виховного середовища*, яке треба було запропонувати і створити разом з молоддю Вальдокко, була *найбільш ефективним супроводом кожної особи*, незалежно від ситуації, в якій вона перебувала до того.

✓ У своїй виховній діяльності отець Боско намагався зрозуміти дітей, усвідомити їхні молодіжні потреби та прагнення. У таких виховних взаємовідносинах це дозволяло молодій особі почуватися *вислуханою, прийнятою, підтриманою і любленою*.

Довіра дітей до свого друга, вихователя і батька уможливила те, що вони відкрили йому свої серця і погодилися пройти з ним тим шляхом, який дозволив їм відкрити для себе нові та привабливі речі.

Особливо яскравим і разом з тим повчальним прикладом є початковий спротив юного Мікеле Магоне (про що розповідає сам Отець Боско), якому подобалося лише співати, кричати, бігати і стрибати³¹, що тривало до того часу, коли у нього настала «криза», яка зумовила неймовірний смуток, після чого сталися зміни завдяки наверненню серця³², яке дозволило йому пережити надзвичайну радість і піти неочікуваним духовним шляхом.

Щодо цього всього ми можемо стверджувати, що «Отець Боско є взірцем: він прагнув поєднати в собі вихователя, сповідника і духовного провідника; він наполягав на доброзичливому прийнятті, доброті, великодушності та увазі до дрібниць, на інтенсивності виявленої любові, завдяки чому молодь довіриться і співпрацюватиме у виховному процесі, демонструючи щирі і готову слухняність»³³.

Все це відбувається завдяки **педагогіці процесів**, типовій для духовної традиції. «Християнське життя розвивається прогресивно, відповідно до чітких рівнів глибини і повноти, і воно завжди відкрите на дедалі більший зріст»³⁴.

- Відповідно до процесів, які не треба форсувати ані зсередини, ані ззовні.

- Аж до усвідомлення процесу і його засвоєння, враховуючи, що це Дух породжує його в кожній особі.

³¹ БОСКО, *Біографічні замітки про юного Магоне Мікеле, вихованця Ораторії святого Франциска Сальського*. Друге видання. Типографія Ораторії святого Франциска Сальського, Турин 1866, 15.

³² Там само, 16-24.

³³ А. ДЖИРАУДО, о.с., с. 160.

³⁴ S. DE FIORES: *Itinerario espiritual*, y S. DE FIORES - T. GOFFI - A. GUERRA (COORD.), *Nuevo Diccionario de Espiritualidad*, Paulinas, Мадрид, 2004, с.755.

IV. ПРО ЯКЕ ДУШПАСТИРСТВО ЙДЕТЬСЯ?

Розпізнання покликання, про яке говорить Папа Франциск

Я впевнений, що все сказане дотепер пропонує душпастирські вказівки і шляхи, які нам треба буде врахувати. Сам факт того, що Підготовчий документ Синоду Єпископів запрошує до душпастирської діяльності, дозволяє мені запропонувати певні оперативні лінії, які необхідно уважно проаналізувати. Вищезгаданий документ запрошує «зосередитися на тому, що для нас означає серйозно поставитися до виклику душпастирської опіки і розпізнання покликання»³⁵.

Поставитися серйозно до цих викликів з салезіянським підходом може вилитися у наступні міркування:

1. Усвідомлювати, що це **сприятливий час** і ми повинні продовжувати йти з хлопцями і дівчатами, з молоддю та родинами, з батьками і матерями, які потребують і погоджуються йти цими шляхами разом, а не у гордій самотності, яка ніколи не дозволить їм вільно почуватися.

Про це писав отець Веккі у своєму листі “Ось сприятливий час” . Папа Франциск неодноразово наголошував на цьому у своєму Апостольському повчанні та синодальному підготовчому документі. Ми самі переконалися в цьому на власному душпастирському досвіді, а я сам впевнено говорив про це, готуючи це Гасло. Ось що писав отець Веккі: «Особисті розмови з молодими особами продемонстрували, наскільки глибоко думка про наслідування Христа вкорінена в їхніх душах. Але часто ця думка натикається на неготовність дати певну відповідь і, про що ми вже неодноразово говорили, зустрічається з їхньою невпевненістю перед обличчям реальних можливостей віднайти своє місце, відповідно до особистих очікувань, де вони зможуть реалізувати своє життєве покликання»³⁷.

2. Щомиті плекати **культуру покликання**, навіть у тих культурних контекстах, які можуть здаватися нам надто складними для цього.

Цю фразу вперше сказав Папа Іван Павло II у Посланні до XXX Всесвітнього дня покликання.

³⁵ БДР, с. 53.

³⁶ Х. Е. ВЕККІ, Лист Генерального Настоятеля, *Ось сприятливий час*, АСГ 373 (2000), сс. 3-49; Пор. також П. ЧАВЕС ВІЛЛАНУЕВА, Лист Генерального Настоятеля, “*Ходить та подивіться*” (Йо. 1,39). *Необхідність скликати, о.с.*, сс. 3-47.

³⁷ Х. Е. ВЕККІ, о.с., с. 10

Як вихователі та євангелізатори ми пропонуємо допомогти молоді взяти у власні руки своє життя, теперішнє і майбутнє, з глибоким самоусвідомленням, великодушністю та готовністю слухати Божий голос у кожній особі, супроводжуючи молодих осіб на шляху до проекту особистого й автентичного життя.

Це стосується не окремих осіб чи певної еліти, а є Божим запрошенням і закликом до кожного з нас йти шляхом до повноти особистого розвитку.

Ми прагнемо, щоб молодь могла відкрити *такий спосіб жити і мріяти про своє життя*, який дозволить дозріти у них таким цінностям як безкорисливість і самопожертва, відкритість на інших та на Бога. Ми хочемо допомогти цим молодим особам і всім тим, яких зустрінемо на цьому шляху, зрозуміти, що життя можна сприймати як дар і завдання³⁸, і що саме завдяки цьому можна стати щасливим. Відкрити для себе, що перед обличчям переважаючих культурних тенденцій, які вперто нав'язують, що єдиною важливою річчю є егоїстичне «я», існує істотна альтернатива, яка полягає у прийнятті життя як дару, відповідно до того життєвого проекту, який кожна особа відчуває «пошитим на її мірку і таким, що відповідає її можливостям», який дозволить їй бути щасливою, адже він є відповіддю на питання про сенс життя з точки зору Бога та інших людей.

Ми бажаємо цього для всіх молодих осіб у душі глибокої поваги до їхньої особистості і підбадьорюючи їхню свободу на цьому шляху, який ми долаємо разом з ними.

3. Сприяє створенню *інтенсивної духовної атмосфери, яка суттєво допоможе у побудові особистих взаємовідносин з Ісусом Христом.*

Мої поїздки на п'ять континентів дедалі більше зміцнюють мою впевненість в тому, що більшість «нашої» молоді, з якою ми зустрічаємося щодня, є відкритою, якщо ми представляємо і свідчимо їй Бога, який перебуває в нас, і заради якого ми живемо для них.

Я щиро вірю, що періодична нестача «плодів» нашої душпастирської діяльності зумовлена тим, що нам самим бракує мужності бути більш рішучими у наших пропозиціях. Можливо, через страх того, що нас відкинуть, ми часто вирішуємо залишатися на «теплій стежинці», яка пропонує такі речі, які ніхто не вважає незручними.

Я дедалі більше переконуюсь в тому, що наша молодь в усьому світі відчуває *спрагу духовності, спрагу трансцендентності та спрагу Бога*, хоча деколи молоді особи не знають, як це виразити і як попросити у нас дати

³⁸ Б Пор. П. ЧАВЕС ВІЛЛАНУЕВА, о.с., сс. 19-20.

певну відповідь. Разом з отцем Боско молодь вчилася практично спонтанно жити і відчувати, що Бог її любить і має для кожної особи певний задум щастя і повноти життя.

Задум Бога щодо кожного свого сина чи доньки не змінився. Він завжди один і той самий. Тому ця духовна атмосфера є такою необхідною і її необхідно плекати завдяки особистим стосункам з Богом і ближніми, живити її спільною з молоддю молитвою і служінням віри у святих таїнствах.

Вона живиться слуханням, відкритою на Слово тишею, діалогом і спільністю. Вона живиться набожністю до Пресвятої Богородиці і сильним почуттям любові до Матері, Марії Помічниці християн.

4. Необхідно запропонувати цю можливість **всій молоді** та всім особам, які про це просять, не відмовляючи нікому, адже в кожному діє Святий Дух.

Ми віримо, що покликання кожної особи є Божою ініціативою. «Не ви мене вибрали, а я вас вибрав»³⁹. Оскільки покликання кожної особи є закликом і отриманим даром, ніхто, крім Бога, не може надихнути чи породити його. Але ми повинні супроводжувати його на шляху, завдяки якому віра стає максимальною особистою; шляху, на якому особа зростає у глибині свого внутрішнього світу і зустрічі з Ісусом Христом.

Слова, сказані Ісусом багатому юнаку, і його відповідь допомагають нам зрозуміти, що ентузіазму і щирості недостатньо для остаточної відповіді Божому заклику. Для цього етично-моральний вимір особи потребує в першу чергу наявності духовного виміру віри.

Якщо ми живемо цим виміром, то молодь зможе сприйняти цей заклик як *життєвий проект і мрію Бога щодо кожної молодої особи*, і тоді стане можливим супровід на будь-якому з шляхів покликання: християнське життя мирянина, богопосвячене життя, рукоположення, посвячене мирянство...

5. Запропонувати духовність, яке сприяє розвитку **цілісного бачення життя**

Це риса, яка має бути природною для нашої салезіянської духовності, «єдності з Богом», яку ми отримали як духовну спадщину від отця Боско.

Йдеться про духовність, у якій тісно пов'язані Бог, який безкорисливо дарує Себе, особиста зустріч з Христом і свобода, з якою кожна особа відповідає у вірі Святому Духу, який діє в кожному з нас.

³⁹ Йо 15, 16

Отець Боско, великий духовний наставник молоді переживав з дітьми духовність, яка передусім була виховною і допомагала їм природно приймати шлях, який вів до духовної зрілості, яка передбачає, що «Божа присутність стає настільки ж “природною”, як дихання, сон чи мислення. Це динаміка, яка пов’язана не тільки з “релігійним” аспектом, але й взагалі з усім життям»⁴⁰.

6. Особисте свідчення радості життя

Молодь, яка мріє про справжнє християнське життя і ставить запитання про те, чого від них очікує Бог, прагне побачити наш ентузіазм і пережити його на особистому досвіді.

«Ніхто ваших радощів від вас не відбере»⁴¹, – каже Господь. Це можливо лише за умови, що ми самі, молодь, дорослі, батьки і матері, які перебувають у пошуках, пережили досвід зустрічі Господа з нами. І цей досвід має втілитися як радість життя, як оптимізм, з яким ми зустрічаємо кожен новий день, як спокійна мужність, з якою ми вирішуємо проблеми і труднощі. Немає нічого такого далекого від Бога, який наповнює життя, аніж розчарування, брак життєрадісності та мотивації. Саме це є причиною того, що я постійно наголошую на цих сторінках на тому, що при супроводі інших у розпізнанні життя і покликання, ми повинні бути *істотними і вірогідними орієнтирами*. Інакше все обмежуватиметься виконанням функцій, які не залишають жодного суттєвого сліду у житті інших людей.

7. Згідно з логікою “прийди і подивися”⁴²

Очевидно, що молодь всіх п’яти континентів, про яку я згадував, говорячи про захоплення Христом, буде йти тим шляхом, який її приваблює. Як стверджував отець Веккі у вищенаведеному тексті, молодь приваблюють не наші структури чи організація, заклади чи наша праця. У найкращому випадку молоді особи приділять певний час, можливо навіть кілька років, анімації та служінню, але якщо вони не відкриють глибину і чарівність, які пропонує Ісус Христос, то рано чи пізно вони підуть геть в пошуках чогось іншого, що зможе задовольнити їхні очікування. Те ж саме можна сказати і про богопосвячених осіб чи молодих священиків. Тому досвід таких цінностей, як євангельське братерство заради Христа, родинний дух, який є «таким нашим», атмосфера родинної любові, молитва і спільне свідчення

⁴⁰ М. А. ГАРСІЯ МОРКУЕНДЕ, Виховання – це справа серця. РРС, Мадрид 2017, с. 109.

⁴¹ Йо. 16, 22.

⁴² Пор. Йо. 1, 39 і Х. Е. ВЕККІ, о.с., с. 25-26.

у малих чи великих речах, якими ми живемо щодня, стане тим, що надасть сенс особистим пошукам і відповіді «так» на Божий заклик. Йдеться про те «щось», яке приваблює, «те “щось”, яке міститься у пророцтві, значущості і радикальності; або те, що можна назвати “гарячим досвідом”, на основі якого народжуються здогади і прагнення посвятити своє життя»⁴³.

Аспектом, якого забракло у цьому «прийди і подивися», є усвідомлення того, що – незалежно від виду розпізнання покликання у Церкві – мовчазного свідчення і тиші у покликанні недостатньо для того, щоб народжений Богом заклик конкретизувався. Особисте запрошення і пропозиція відповідних для кожного шляхів мають стати невід’ємною частиною цього «прийди і подивися».

8. Завдяки супроводу у салезіянському стилі, який є не тільки індивідуальним і близьким, але й спільнотним

Наш салезіянський стиль передбачає не тільки особистий діалог, але й більш масштабну і багату дійсність, яка допомагає іншим, особливо молоді, поглибити пережиті цінності та досвід. Особливо важливими є *служіння іншим і солідарність з найбільш потребуючими*.

Як це вже було у часи отця Боско, супровід розпочинається з виховного середовища, у якому створено умови для поглиблення пропозицій і особистого зросту в покликанні.

Окрім моментів особистого систематичного діалогу, вирішальними на цьому шляху є короткі, випадкові, прості та фамільярні зустрічі з іншими особами, членами християнської спільноти, групи віри або ж самої спільноти богопосвячених осіб.

V. У ТОВАРИСТВІ САМАРЯНКИ

Я б хотів завершити цей коментар, уявляючи собі, що Самарянка, яка пішла поговорити з односельчанами і розповіла їм про Того, хто зацікавив її і допоміг їй віднайти глибоку правду про себе, взяла б нас за руку і:

→ Привела б нас до криниці Якова, криниці зустрічі з Христом, який допоміг їй усвідомити, що Він не зупиняється, коли ми противимося чи тримаємося за наш затишок і самовпевненість у незнайомих

⁴³ МХ. Е. ВЕККІ, *о.с.*, с. 26.

ситуаціях, а продовжує бути поруч з нами, доки не допоможе нам задовольнити найбільшу нашу спрагу.

→ Вона б попросила нас не дозволити нікому і нічому приглушити чи пригальмувати наші найглибші ідеали, ідеали, які наповнюють нас ентузіазмом на початку шляху покликання місіонера, подружнього життя, релігійної посвяти Богові, священничого служіння або мирянського посвячення.

→ Вона без сумніву запропонувала б нам зробити все можливе для того, щоб завжди бути відкритими на «дар», який походить від Бога; дар, який ми ніколи не зможемо повністю зрозуміти і яким не зможемо сповна насолодитися через наші обмежені можливості.

→ Вона б переконала нас (на основі свого власного досвіду) у важливості взаємного супроводу, взаємного скерування і підтримки у вірі.

→ І вона б розповіла нам, як вона сама навчилася від Христа бути більш людиною і, можливо, навіть стала «експертом людяності», а це для нас є постійним викликом.

Як Діва Марія, яка пережила новизну Благовіщення, «особисту» зустріч з Богом, який делікатно постукав у двері її свободи, що зробило плідним те, що з людської точки зору було неможливим, так і ми запрошені поставити запитання про нашу віру, про наше «уповання» на Господа, який є постійною новизною життя, і дозволити Святому Духу провадити нас.

Нехай Господь допоможе нам пройти цим шляхом і допомогти молоді подолати його.

Нехай наша Небесна Матінка дасть нам ласку стати справжніми посередниками Божого слова, яке лунає (нехай і не завжди так, що його можна одразу ж зрозуміти) у серці кожної молодої особи, подружньої пари, родини і всіх тих, хто перебуває у пошуках.

Звіваючи про Заступництво Марії Помічниці християн перед її Сином, отцем Боско і всіма членами Салезіянської Родини, які вже крокують шляхом святості, щиро всіх вас вітаю і бажаю всього найкращого.

*Анхель Фернандес Артіме, СДБ,
Генеральний настоятель*